

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2968,Otwarcie-wystawy-Z-Archiwum-X-Departamentu-Debno-12-lutego-2009.html>

15.03.2026, 02:19

Otwarcie wystawy „Z Archiwum X Departamentu” – Dębno, 12 lutego 2009

12.02.2009

12 lutego w Bibliotece Publicznej w Dębnie odbyło się otwarcie wystawy „Z Archiwum X departamentu”. Wykład wprowadzający wygłosił Jarosław Palicki, pracownik Delegatury IPN w Gorzowie Wielkopolskim. W wernisażu uczestniczyli przedstawiciele władz oraz licznie zgromadzeni mieszkańcy Dębna.

Wystawa prezentuje historię powstania i działalności X Departamentu MBP. Jednostka ta, utworzona w październiku 1948 r. (formalnie od lutego 1949 r.), działała najpierw jako grupa specjalna, od marca 1950 r. – jako Biuro Specjalne, a od grudnia 1951 r. – jako departament. Otrzymała zadanie „oczyszczenia” szeregów Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej z agentów, prowokatorów oraz członków zdefiniowanego niedawno tzw. odchylenia prawicowo-nacjonalistycznego. Funkcjonariusze X Departamentu: Różański, Fejgin, Światło, Piasecki, Michalak, Dusza i inni dopuścili się szczególnych, nawet jak na „zwyczaje” panujące w MBP, okrucieństw, zarówno w X Pawilonie w więzieniu na Rakowieckiej, jak i we własnym, pozostającym poza jakimikolwiek strukturami, tajnym więzieniu w Miedzeszynie (tzw. willa „Spacer”). Przez pryzmat spraw, jakimi się X Departament zajmował, wystawa pokazuje zarówno „korzenie” zbrodniczej idei, z której on „wyrósł” – procesy moskiewskie lat 30., a następnie pokazowe „spektakle” na Węgrzech, w Czechosłowacji, Rumunii, Bułgarii – jak i pewne aspekty dziejów formacji komunistycznej w Polsce. Jej agenturalne powiązania w wywiadem sowieckim (poprzez osoby Włodzimierza Lechowicza i Alfreda Jaroszewicza), problem demoralizacji i okrucieństw partyzantów GL-AL (poprzez sprawę Grzegorza Korczyńskiego), a także kwestię zwalczania podziemia niepodległościowego lat wojny (poprzez historię Bogusława Hryniewiczza). Ukazuje wreszcie instrumentalny stosunek władz partyjnych do zbrodni już popełnionych i właśnie popełnianych, dowolnie sankcjonowanych lub potępianych, w zależności od doraźnych celów politycznych.

Wystawa została przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie.

Ekspozycję można oglądać do 6 marca 2009 r. w Bibliotece Publicznej w Dębnie, przy ul. Mickiewicza 32.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

foto #1

foto #2

foto #3